

Lausunto 17.10.2011

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry.
 Lausunnon valmistelija:
 Toiminnanjohtaja Niina Mykrä
 luontokoulut@luontokoulut.fi
 gsm 046-5888 031

Opetus- ja kulttuuriministeriö
 Kirjaamo
 kirjaamo@minedu.fi

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton lausunto koskien Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmaa 2012–2015

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto on tarkastellut Opetus- ja kulttuuriministeriön 20.9.2011 lausunnon lähettämää luonnosta vuosia 2012–2015 koskevasta lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmasta, ja haluaa kiinnittää valmistelijoiden huomion luonto- ja ympäristökasvatukseen näkökulman vahvistamiseen ohjelmassa. Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on kehittää Suomesta maailman ympäristötietoisin kansakunta. Keinoina hallitusohjelma esittää ympäristökasvatukseen aseman vahvistamista ja konkreettisenä toimena luonto- ja ympäristökoulujen kehittämistä. Näiden tavoitteiden tulee näkyä selkeästi myös lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa.

Kestävä kehitys läpileikkaavana teemana

Luonnoksen sivulla kolme puhutaan kestävästä kehityksestä. Kappaleen alussa on määritelty, että kestävä kehitys käsittää taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen sekä ympäristön huomioon ottavan kehityksen. Jatkossa ympäristön osa-alue jätetään kuitenkin huomiotta. Ehdotamme, että teksti muutetaan muotoon:

*"Yhtenä läpileikkaavana teemana on kestävä kehitys. Kestävän kehityksen edistäminen perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta sekä ympäristön huomioon ottavasta kehityksestä. **Lasten ja nuorten kasvatusta ympäristönäkökohdat huomioon ottaviksi kansalaisiksi on tulevan hyvinvointimme perusta.** Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa keskeisenä kysymyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Erityisesti nuorilla on yleistynyt kokemus siitä, että omiin asioihin on hankala vaikuttaa."*

Strategisten tavoitteiden ryhmittely

Ympäristönäkökulma puuttuu strategisten tavoitteiden ryhmittelystä (s.7). Arjenhallinta- alakohtaan toivomme lisäyksi:

– **Lasten ja nuorten ympäristötietoisuutta ja taitoja ympäristöasioiden huomioimiseen parannetaan**

Osallisuus -alakohtaan täydentäisimme:

*Lasten ja nuorten kasvua aktiivisiksi, **ympäristön huomioon ottaviksi ja yhteisvastuullisiksi kansalaisiksi tuetaan.***

Strateginen tavoite 1. Lasten ja nuorten kasvua aktiivisiksi ja yhteisvastuullisiksi kansalaisiksi tuetaan.

Strategisen tavoitteen 1 johdanto-osasta (s.8) ei mainita ympäristökasvatusta, vaikka Demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatus on myöhemmin mainittu yhdeksi ensimmäisen strategisen tavoitteen osaksi. Ehdotamme alun muutettavaksi muotoon:

*Osallisuus syntyy osallistumisen ja vaikuttamisen kautta. Ihminen kokee olevansa osallinen omassa yhteisössään ja suomalaisessa yhteiskunnassa, kun hän käy koulua, tekee työtä, harrastaa ja vaikuttaa. Aktiiviseen ja yhteisvastuulliseen kansalaisuuteen ja maailmankansalaisuuteen ymmärretään laaja-alaisesti kuuluvan niin yhteiskunnallinen aktiivisuus ja kansalaisaktiivisuus kuin myös **vastuu ympäristöstä**, vastuullinen kuluttajakansalaisuus, itsensä kehittäminen sekä ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden puolustaminen.*

Demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatus, Toteutus.

Ympäristökasvatuksen osa-aluetta tulisi vahvistaa demokratia-, globaali- ja ympäristökasvatus -osiossa (s.9). Myöskään luonto- ja ympäristökouluja ei ole tekstissä mainittu, vaikka hallitusohjelma mainitsee ne yhdeksi kehittämisen kohteeksi. Ehdotamme seuraavia lisäyksiä:

*Opetuksessa lisätään sisältöjä ja toimintatapoja, jotka tukevat osallistumista, vaikuttamismahdollisuuksia sekä politiikan ja yhteiskunnallisen lukutaidon kehittymistä. OKM vastaa pääasiasa toimenpiteen toteutumisesta kouluissa. ~~Erityisesti toisen asteen ammatillisia oppilaitoksia~~ **Päiväkoteja, kouluja ja oppilaitoksia** ohjataan käyttämään olemassa olevia ja kehitettäviä työkaluja **ympäristö- ja** demokratiakasvatuksessa. Perusopetus uudistuksen tavoitteiden ja tuntijaon uudistuksessa demokratia- ja-, globaali- ja **ympäristökasvatus** sekä osallisuus ja yhteisöllisyys näkyvät. Kansalaisjärjestöille ja muille yhteiskunnallisille liikkeille luodaan mahdollisuuksia esitellä toimintaansa **päiväkodeissa**, kouluissa, oppilaitoksissa ja kirjastoissa. Demokratiakasvatuksen käytäntöjä kehitetään ja toteutetaan myös nuorisotoiminnassa ja työpajoilla. Tuetaan ympäristökasvatusta antavia järjestöjä (YM), **luonto- ja ympäristökouluja**, nuorisjärjestöjä ja toimijoiden verkostoitumista (OKM). Tuetaan nuorisotyön kehittämiskeskuksena nuorisokeskuksia, joiden tehtävä on kehittää mm. seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa nuorisotyön muotona. Osoitetaan määrärahoja sellaisiin kansalaisjärjestöjen ja koulujen välistä yhteistyötä edistäviin hankkeisiin, joiden tavoitteena on kasvattaa oppilaista aktiivisia, **ympäristötietoisia**, vastuullisuutta ja moninaisuutta ymmärtäviä kansalaisia ja maailmankansalaisia*

Kansalaisjärjestöt (5.2.)

Ympäristökasvatuksen vastuunjako on ministeriöiden kesken epäselvä. Mielestämme Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuunalaan tulisi kuulua myös ne ympäristökasvatusta tarjoavat tahot, joiden asiakkaina on lapsi- ja nuorisoryhmät, kuten päiväkodit ja perusopetus. Tällaisia ovat esimerkiksi luonto- ja ympäristökoulut. Ehdottaisimme siten sivulle 19 seuraavaa lisäystä:

*OKM tukee valtionavustuksin kulttuuri-, liikunta- ja nuorisjärjestöjen ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen toimintaa, **luonto- ja ympäristökouluja** sekä nuorisotyön valtakunnallisten kehittämis- ja palvelukeskusten kautta lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa.*

Strateginen tavoite 9. Lasten ja nuorten terveyttä edistetään.

Luonnossa liikkumisella on monien tutkimusten mukaan merkittävä myönteinen vaikutus lasten henkiseen ja fyysiseen terveyteen sekä motoriseen kehitykseen. Luonnossa liikkumista tulee tukea, sillä lapset liikkuvat yhä vähemmän luonnossa, ja pelit ja muu sisäaktiiviteetit ovat lisääntyneet. Toivoisimme siten lisättäväksi sivulle 29:

*Terveyden edistämisessä tärkeää on laajasti ennalta ehkäisevä toiminta, jolloin toiminta kohdistuu koko ikäryhmään tai määriteltäviin riskiryhmiin ilman, että on vielä havaittu oireita tai on syntynyt huolta. Tällöin korostuvat monipuolisen nuoris-, liikunta- ja kulttuurityön ja -toiminnan mahdollisuudet. **Myös tutkimuksissa terveyden kannalta hyödylliseksi todettua luonnossa liikkumista edistetään.** Tavoitteena voidaan pitää sitä, että korjaavien toimien tarve olisi mahdollisimman vähäinen.*

...

Toteutus

Tuetaan liikunta- ja nuorisjärjestöjä lasten ja nuorten terveyttä edistävän liikunnan lisäämiseksi ja liikunnallisten elämäntapojen synnyttämiseksi, **sekä tuetaan lasten ja nuorten tasarvoisia luontoliikuntamahdollisuuksia.**

Strateginen tavoite 10. Yhteistyötä ja osaamista lasten, nuorten ja perheiden asioissa parannetaan.

Ympäristövastuulliseksi kasvattaminen vaatii kasvattajilta osaamista, joka monien nyt päiväkohteissa ja kouluissa toimivien ammattilaisten opiskeluaikana ei vielä ollut mukana opetussuunnitelmassa. Kaikilla ei ole motivaatiota tutustua tähän tärkeään kasvatuksen osa-alueeseen omin voimin, joten tukea tarvitaan. Haluaisimme lisätä sivulle 32 seuraavaa:

Lasten ja nuorten parissa toimivien aikuisten osaaminen on uusien haasteiden edessä. Toisaalta tulee varmistaa lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisen osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen, vastata uusiin ympäristöongelmien vaatimiin kasvatushaasteisiin, ja toisaalta havaita esimerkiksi mielenterveyden häiriöt jo varhaisessa vaiheessa. Pitemmällä tähtäimellä tavoitteena on koulutuksellisin keinoin vahvistaa lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammatillisia valmiuksia ja kykyä reagoida nopeasti ajan ilmiöihin. Tämä vaatii myös jatkuvaa työn ja menetelmien kehittämistä.

Kehittämishojelman suhde muihin ohjelmiin

Kehittämishojelmassa on mainittu sellaisia ohjelmia ja vastaavia, jotka selkeästi tukevat lapsi- ja nuorisopoliittista näkökulmaa. Luettelosta puuttuu yksi ympäristökasvatuksen kannalta keskeinen ohjelma: **Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategian ja sen toimeenpanosuunnitelman vuosille 2006-2014, jonka toimeenpano sisältyy Kansalliseen kestävä kehityksen strategiaan (valtioneuvoston kanslian julkaisuja 5/2006, s. 122-123) muodossa "Kansallisessa kestävä kehitystä edistävässä kasvatuksen ja koulutuksen strategiassa (2006) esitetyjä kehittämiskohtia toimeenpannaan Suomen kestävä kehityksen toimikunnassa hyväksytyyn toimintasuunnitelman mukaisesti."**

Lapsi- ja nuorisopoliittikan kehittämishojelma osana hallitusohjelmaa (6.2.)

Sivulla 37 tulisi mainita myös hallitusohjelman ympäristö- ja kestävä kehityksen kasvatukseen liittyvät kohdat, joita on eri muodoissaan useimmissa ohjelman pääluvuissa. Lausunnon kohteena olevan kehittämishojelman kannalta merkittävin lausuma sisältyy koulutus-, tie- ja kulttuuripoliittikalukuun, jossa todetaan, että **"Lasten ja nuorten ympäristökasvatusta ja luontokouluja kehitetään. Kehitetään lasten ja nuorten kuulemista sekä osallistumismahdollisuuksia oman lähiympäristönsä suunnitteluun sekä ympäristöpolitiikan päätöksentekoon."** Hallituksen ympäristötavoitteena nro 5 on, että **"Suomesta kehitetään maailman ympäristötietoisin kansakunta."** Hallituksen painopistealueissa todetaan, että **"ympäristötavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimia kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla"**.

Toivomme, että ottaisitte edellä mainitut tärkeät ympäristökasvatukseen liittyvät seikat huomioon lapsi- ja nuorisopoliittikan kehittämishojelmaa viimeistellesänne.

Ystävällisin terveisin

Luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry

Niina Mykrä

Olli Viding

Toiminnanjohtaja

Puheenjohtaja